УДК 343.61:614.25

Вапсва Ю.А.
к.ю.н., доцент, доцент кафедри кримінально-правових дисциплін та адміністративного права Харківського економіко-правового університету

Класифікація лікарських помилок

Анотація: В статті розглядаються існуючі класифікації лікарської помилки. Встановлюється її співвідношення з фактичною помилкою в кримінальному праві.

Ключові слова: лікарська помилка, діагностика, лікування, пацієнт, кримінальна відповідальність,.

Аннотация: В статье рассматриваются существующие классификации врачебной ошибки. Устанавливается ее соотношение с фактической ошибкой в уголовном праве.

Ключевые слова: врачебная ошибка, диагностика, лечение, пациент, уголовная ответственность.

Summary: Existent classifications of medical error are examined in the article. Its correlation is set with an actual error in a criminal law.

Key words: medical error, diagnostics, treatment, patient, criminal responsibility.

Більшість медичних працівників вважають, що лікарська помилка – поняття тільки медичне, а тому не може тягнути за собою кримінальної відповідальності. Іншої думки дотримуються юристи. В судово-медичній практиці вирішення проблеми визначення поняття лікарської помилки необхідне для відмежування правопорушень від так званих «допустимих в медичній діяльності професійних помилок». В той же час, протягом багатьох років у роботах медиків та юристів щодо поняття «лікарська помилка» застосовуються кардинально протилежні погляди, що не дозволяє об'єктивно розглядати це питання.

Метою даної статті є розглянути існуючі класифікації лікарської помилки, встановити її співвідношення з фактичною по-

милкою в кримінальному праві.

Вивченням цього питання займались А.О. Байда, В.О. Глушков, С.В. Гринчак, В.О. Єгорова, О.В. Сапронова, В.М. Смітієнко, Г.В. Чеботарьова та ін.

В.О. Глушков на початку 90-х років характеризував злочин у сфері медичного обслуговування наступним чином: «Під злочином в сфері медичного обслуговування слід розуміти умисне або необережне, протиправне, суспільно небезпечне діяння, яке коїться медичним працівником щодо порушення службових чи професійних обов'язків, що причинили або могли причинити суттєву шкоду інтересам соціалістичної держави в сфері охорони здоров'я населення, здоров'ю окремих громадян». На сучасному етапі професійним злочином в медичній діяльності вважається: «Умисне чи з необережності вчинене особою медичного персоналу в порушення своїх професійних обов'язків таке суспільно небезпечне діяння, яке причинило (або реально могло причинити) суттєву шкоду здоров'ю окремих громадян чи викликало небезпеку для їх життя» [1].

До лікарських помилок В.О. Глушков відносив помилкові дії лікаря щодо встановлення діагнозу чи лікування хворого, зумовлені станом медичної науки на даному етапі її розвитку, особливими, несприятливими умовами та обставинами надання медичної допомоги або недоліками лікарського досвіду, вчинені при відсутності небезпеки без передбачення можливості завдання шкоди чи при впевненості в її відверненні [3; с. 7].

І.Ф. Огарков вважає головним критерієм лікарської помилки сумлінну оману лікаря, в основі якої лежить недосконалість лікарських знань, методів діагностики та лікування, а також складні об'єктивні умови, в яких відбувалась діяльність лікаря [3].

Деякі вчені вважають, що лікарська помилка, зумовлена невідповідальними діями лікаря, недбалістю, елементарною медичною безграмотністю, морально-етичною ущербністю, які юридично кваліфікуються в якості злочину або проступку, і які повинні бути кримінально караними. Лікарська помилка не підпадає під покарання, якщо вона не містить складу злочину та проступку і лікар в межах обов'язкових знань своєї професії не міг її передбачити та запобігти [3].

На думку О.В. Кудакова, лікарська помилка – це вибір медичним працівником небезпечних для життя чи здоров'я пацієнта

методів та засобів діагностики і лікування, викликаний відсутністю знання або самовпевненим ігноруванням спеціальних юридично значущих вимог, що пред'являються до професійної поведінки в ситуації, що склалася [4].

Не існує також єдиної позиції і щодо класифікації лікарських помилок. Так, деякі вчені вважають, що виходячи з загальноприйнятих характеристик лікарської помилки при наданні медичної послуги, слід виділяти об'єктивні та суб'єктивні причини їх формування. Лікарські помилки можуть бути допущені на певних етапах взаємовідносин з пацієнтом, тобто це помилки в процесі надання медичної допомоги, який складається з діагностики, лікування та інших складових всього спектра взаємовідносин лікаря та пацієнта. Звідси виділяють: 1) помилки процесу діагностики**,** 2) помилки взаємовідносин лікаря і пацієнта [1].

Інші вважають за необхідне лікарські помилки розділити на три групи: 1) помилки діагностичні – не виявлення чи помилкове виявлення хвороби; 2) помилки тактичні – неправильне визначення показників до операції, помилковий вибір часу проведення операції, її об'єму тощо; 3) помилки технічні – неправильне використання медичної техніки, застосування невідповідних медикаментів і діагностичних засобів [5].

Згідно з іншою точкою зору, існують дві лікарські помилки, що допускаються медичними працівниками при виконанні професійних обов'язків по наданню медичної допомоги: 1) релевантні – такі помилки тягнуть кримінальну відповідальність за вчинення «професійного» злочину з необережності; 2) нерелевантні – ці помилки виключають кримінальну відповідальність внаслідок невинного заподіяння шкоди (тобто казусу).

Релевантна помилка медичного працівника представляє оману відносно розвитку причинного зв'язку між обраним видом і способом надання медичної допомоги та результатом, що наступив [6].

З вищевикладеного слід зробити висновок, що лікарська помилка є різновидом фактичної помилки в кримінальному праві. Крім того, ці лікарські помилки можуть стосуватись не тільки неправильного уявлення лікаря (особи, що вчиняє злочин) щодо розвитку причинного зв'язку, але й неправильного уявлення щодо характеру діяння та його наслідків. Особа, винна у вчиненні злочину, при наявності ознак помилки, в тому числі і лікар, повинен

притягуватись до кримінальної відповідальності на засадах, закріплених в кримінальному кодексі України.

Література:

1. [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://www.medlinks.ru/sections.php?op=viewarticle&artid=3357
2. Глушков В.А. Ответственность за преступления в сфере здравоохранения. – К., 1987. – С. 7.
3. Врачебная ошибка: юридические аспекты: [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://health-ua.com/articles/3865.html
4. Кудаков А.В. Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Врачебная ошибка и ее уголовно-правовая оценка: [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://sgap.ru/dissertation/ referats /25-02-2011.pdf
5. Волков В.Н., Датий А.В. – Судебная медицина*:* [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://medbookaide.ru/books/fold1002/book1617/p63.php)
6. Кибальник А.Г., Старостина Я.В. Врачебная ошибка и уголовная ответственность (Отрывок монографии «Актуальные проблемы уголовной ответственности медицинских работников»: [Електронний ресурс]//Режим доступу: http://z-l.com.ua/ru/article/230.